

FÖRSTA HJÄLPEN VID SJUKDOM

Vilka regler gäller för ersättning?

FRÅN KAOS TILL KLARHET

Reglerna i socialförsäkringssystemet är inte lätta att hålla reda på. Inte ens för dem som ska vara ordentligt insatta, eftersom det relativt ofta händer att Försäkringskassan fattar fel beslut. För den som är sjuk kan ett felaktigt beslut få stora konsekvenser.

Här på LO-TCO Rättsskydd möter vi ofta människor i kris som har fått sjukpenningen indragen, trots att deras problem har styrkts av flera läkare med specialistkompetens. Vi möter människor som skickas mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen men nekas ersättning på båda ställena och hänvisas till socialen. Vi möter människor som inte har pengar till hyran i slutet av månaden som tvingas leva på sina anhöriga.

I den här lilla handboken får du en snabb guide till vad som gäller för den som blir sjuk.

Men det räcker inte att läsa handboken för att få slut på det kaos som gäller för sjukpenning och andra ersättningar.

För att vi ska gå från kaos till klarhet och människor ska slippa bli ställda utanför välfärdssystemet, krävs det att våra ledande politiker tar problemen i socialförsäkringssystemet på allvar och rättar till dem. Det kräver ett slut på myndigheternas godtycke och att de börjar behandla människor med respekt – inte bara som siffror i ett system. Våra fackligt förtroendevalda måste också vara beredda på att slåss med alla medel för medlemmarnas rättigheter så ingen behöver stå utan rättmätig ersättning.

Den som drabbas av ohälsa har ofta bristande kraft att vara aktiv och föra sin egen talan. Forskning visar att risken för långvarig arbetsoförmåga ökar drastiskt efter 3 månaders frånvaro. Snabba insatser är därför nödvändiga.

Några råd till dig som är fackligt förtroende-

vald: Kontakta dem som är sjukskrivna och bevaka att arbetsgivaren sköter sitt rehabiliteringsansvar. Informera medlemmen om att facket kan medverka på möten och stötta på andra sätt.

Några råd till dig som är medlem:

Håll kontakt med facket. Tänk på att din arbetsgivare, Försäkringskassan och andra myndigheter i första hand arbetar för sina egna intressen och att de inte alltid sammanfaller med dina. Du har alltid rätt att ha en facklig representant med dig på möten.

VILKA RÄTTIGHETER HAR DU SOM SJUK?

Sjuklön. Reglerna för sjuklön gäller för om första dagen av anställningen. Särskilda regler gäller om den avtalade anställningstiden är kortare än en månad. Du har rätt till sjuklön från arbetsgivaren för de första 14 dagarna i sjukperioden. Den första dagen är en karensdag, då får du ingen ersättning. Sjuklönen är 80% av lönen dag 2–14. Om du är sjuk och borta från ditt arbete mer än en vecka måste du ha ett läkarintyg. Om du blir frisk och sedan sjuk igen inom fem kalenderdagar ska du inte ha en ny karensdag. Om du är sjuk längre än 14 dagar gör din arbetsgivare en anmälan till Försäkringskassan som bedömer om du har rätt till sjukpenning.

Sjukpenning. Om du inte är anställd och inte har någon arbetsgivare som betalar sjuklön de första 14 dagarna, kan du få sjukpenning från Försäkringskassan. Den första dagen är en karensdag, då får du ingen ersättning. Beslut om sjukpenning eller sjukpenninggrundande inkomst (SGI) fattas av en tjänsteman på Försäkringskassan. Är du missnöjd med ett sådant beslut kan du begära omprövning. Omprövningsbeslutet ska fattas av en annan tjänsteman. Är du fortfarande missnöjd kan du överklaga till länsrätten.

Hel eller del av sjukpenning. Du kan få en fjärdedels, halv, tre fjärdedels eller hel sjukpenning, beroende på hur mycket du måste avstå från arbete. Försäkringskassan prövar din rätt till sjukpenning och bedömer om du kan arbeta helt eller delvis trots din sjukdom. Försäkringskassan bedömer också om du kan återgå till ditt ordinarie arbete efter sjukskrivning. Innan Försäkringskassan fattar ett beslut ska du bli underrättad om förslaget till beslut och beslutsunderlaget. Du har då möjlighet att yttra dig (normalt inom 14 dagar). Ofta räcker det inte med att enbart argumentera utan du kan behöva komplettera med intyg/utlåtande från läkare.

Sjukersättning. Om du är sjuk länge kan du få sjukersättning, det som tidigare kallades förtidspension. Men då ska alla möjligheter till återgång i arbete vara prövade. Här gäller också att du kan få hel eller delvis ersättning, beroende på hur mycket din arbetsförmåga är nedsatt. Lagstiftarens tanke är att man normalt inte ska ha sjukpenning mer än ett år. Sedan ska sjukpenningen avlösas av sjukersättning.

Rehabilitering. Du har rätt till rehabilitering om du behöver stöd för att kunna börja arbeta igen efter att ha varit sjuk. Åtgärderna kan vara av medicinsk, psykologisk, social eller arbetslivsinriktad art.

Om du är anställd är det din arbetsgivare som har ansvaret för att rehabiliteringen genomförs. Är du arbetslös är det Försäkringskassan som ansvar för rehabiliteringen. Läs mer om det längre fram.

Rehabiliteringsersättning. Du har rätt till rehabiliteringsersättning om du deltar i arbetslivsinriktad rehabilitering. En förutsättning är att den ingår i en rehabiliteringsplan som du gjort tillsammans med Försäkringskassan. Situationer som kan ge rätt till ersättning är till exempel arbetsträning under en period eller utbildning under högst ett år.

Arbetskada. Om du har fått en skada eller sjukdom som beror på olycksfall eller annan skadlig inverkan i arbetet kan du få ersättning från arbetskadeförsäkringen.

Arbetslös. Om du nekas sjukpenning måste du återgå i arbete eller anmäla dig som arbetssökande på Arbetsförmedlingen första arbetsdagen som du inte längre får sjukpenning. Gör du inte det är risken stor att du blir o-klassad (din sjukpenninggrundande inkomst blir 0 kronor). För att du sedan ska återfå din SGI krävs att du har ett faktiskt avtal om arbete där avsikten är att du ska ha inkomst sex månader framåt.

Sjukpenninggrundande inkomst (SGI). Sjukpenningen beräknas på dina uppgifter om din beräknade årsinkomst. Den högsta SGI du kan få ersättning för (2005) är 295.500 kronor. Den lägsta (2005) är 9.500 kronor.

Retroaktivt indragen sjukpenning. Det händer att Försäkringskassan drar in sjukpenning retroaktivt, men det är inte tillåtet. Du har rätt att få besked i förväg om att Försäkringskassan överväger att dra in din sjukpenning. Om sjukpenningen blir indragen och beslutet överklagas till domstol, kan man göra en ny sjukansökan för en senare period. För att då få sjukpenning krävs det naturligtvis att det medicinska underlaget är mer utförligt än vid det första beslutet. Om man fått ett läkarutlåtande som visar att arbetsförmågan är nedsatt för avsevärd tid bör man göra en ansökan om sjukersättning.

Rättshjälp. Den enskilde kan inte få rättshjälp direkt från LO-TCO Rättsskydd. Man får vända sig till sin avdelning i facket. Det är sedan fackförbundet som avgör om rättshjälp beviljas eller inte och om vi får i uppdrag att driva ärendet.

VILKA RÄTTIGHETER OCH SKYLDIGHETER HAR FÖRSÄKRINGSKASSAN?

Rehabilitering. Om du är arbetslös är det Försäkringskassan som ansvarar för din rehabilitering. Försäkringskassan ska ta initiativ till, samordna och ha tillsyn över de åtgärder som behövs. Tillsammans med dig ska Försäkringskassan göra en rehabiliteringsplan. Din läkares bedömning och din egen uppfattning om din situation, ska vara det viktigaste underlaget för rehabiliteringsplanen. Planen ska omfatta de åtgärder som behövs för att du ska kunna börja arbeta igen.

Kontaktperson. När du varit sjukskriven i 60 dagar har du rätt att få en kontaktperson på Försäkringskassan. Hon/han ska stödja dig i dina kontakter med myndigheter och andra så att du får den hjälp med rehabilitering som du behöver.

Försäkringsläkare. Försäkringsläkaren har ingen beslutanderätt, hon/han är bara rådgivare. I praktiken har dock försäkringsläkarens utlåtande mycket stort inflytande på beslutet och väger oftast tyngre än behandlande läkares utlåtande.

Kontroll av uppgifter. Försäkringskassan har rätt att kontrollera dina uppgifter genom att ta personlig kontakt med dig, genom telefonsamtal, att du får besöka Försäkringskassan eller genom att Försäkringskassan gör hembesök hos dig. Försäkringskassan kan också ta kontakt med till exempel din arbetsgivare. Men det är du som avgör hur kontakten ska ske, du är inte skyldig att släppa in en tjänsteman i din bostad.

Information. Du har rätt, enligt lagen, att få besked om vilka registrerade uppgifter som Försäkringskassan har om dig. Den informationen har du rätt att få gratis en gång per kalenderår.

VILKET ANSVAR HAR ARBETSGIVAREN?

Sjuklön. Arbetsgivaren är skyldig att betala sjuklön, 80 % av lönen, under dag 2–14 när du är sjuk. Den första dagen är karensdag, utan sjuklön.

Avgift för heltidssjukskrivna. Arbetsgivaren betalar en avgift på 15% av sjukpenningen för heltidssjukskrivna anställda som får sjukpenning från Försäkringskassan. Om den anställde är deltidssjukskriven och/eller deltar i rehabilitering och får rehabiliteringspenning betalas ingen avgift. Arbetsgivaren har ett fribelopp (12.000 kr/år) och ett högstkostnadsskydd (4% av företagets lönesumma).

Rehabiliteringsutredning. Arbetsgivaren har ansvaret för din rehabilitering. Tillsammans med dig ska arbetsgivaren göra en rehabiliteringsutredning när du har varit sjuk i mer än fyra veckor, har varit sjuk sex gånger eller fler under en 12-månadersperiod eller när du själv begär det.

Anpassning av arbetsplatsen. Din arbetsgivare ska göra de förändringar som är möjliga på arbetsplatsen. Reglerna om skyldigheten att kartlägga behovet av

rehabilitering och vidta nödvändiga åtgärder finns i arbetsmiljölagen och i lagen om allmän försäkring. Förändringarna kan handla om att anpassa din arbetsplats, förändra dina arbetsuppgifter eller omplacera dig till annat arbete, ändra dina arbetstider, låta dig prova eller träna på att arbeta med dina vanliga arbetsuppgifter eller med nya eller ordna med utbildning.

Sjukdom är inte saklig grund för uppsägning.

För att en arbetsgivare ska kunna säga upp en anställd krävs det saklig grund enligt § 7 i lagen om anställningsskydd. Om du sägs upp på grund av sjukdom, sjukskrivning eller nedsatt arbetsförmåga, räknas det som personliga skäl. Då är det upp till arbetsgivaren att bevisa att det föreligger sådana personliga skäl att kravet på saklig grund är uppfyllt. I sådana fall måste arbetsgivaren bl.a. bevisa att hon/han utrett frågan om möjligheter till återgång i arbete genom arbetsanpassning, rehabilitering eller omplacering och att det inte finns några åtgärder som kan få den anställde tillbaka i arbete. Uppsägningar på grund av personliga skäl kan överprövas av Arbetsdomstolen och är till skillnad från arbetsbrist mycket svårare för arbetsgivaren att bevisa.

VAD GÖR LO-TCO RÄTTSSKYDD?

LO-TCO Rättsskydd är Sveriges största juridiska byrå för arbetsrätt och socialförsäkringsrätt. Vi ger juridiskt stöd åt LO, TCO, medlemsförbunden och enskilda fackmedlemmar. Vår huvudsakliga arbetsuppgift är att företräda enskilda fackföreningsmedlemmar i domstol. Sedan 1971 har vi haft över 50 000 ärenden. Vårt arbete betalas av facket sedan medlemmen beviljats rättshjälp av sitt fackförbund. Vårt arbete kostar cirka 15 kronor av den årliga fackliga medlemsavgiften. Hittills har vi lyckats utverka ersättningar som varit mångdubbelt större än våra kostnader. Varje år får fackmedlemmar dela på cirka 200 miljoner kr efter vunna mål. Många får också tillbaka jobbet eller blir frikända från anklagelser om brott. Det lönar sig att kräva sin rätt.

LO-TCO RÄTTSSKYDD AB

Olof Palmes gata 29, 7 tr, Box 1155, 111 81 Stockholm. Tel 08 – 676 63 00.
www.fackjuridik.com